

Dr. Tamer BOZKURT

SİGORTA HUKUKU

İÇİNDEKİLER

11. BASKI İÇİN ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX

Birinci Bölüm

GENEL OLARAK SİGORTA HUKUKU

§1. GENEL OLARAK SİGORTACILIK VE SİGORTA HUKUKU.....	1
§2. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI, ÖZELLİKLERİ, SİGORTA HUKUKU ALANINDA YAPILAN TASNİFLER VE SİGORTA SÖZLEŞMESİNDEKİ İLGİLİ KİŞİLER VE TEMEL KAVRAMLAR.....	2
I. GENEL OLARAK.....	2
II. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE UNSURLARI.....	3
A. Tanım ve Temel Kavramlar.....	3
1. Tanım.....	3
2. Ruhsat Almayan Sigortacı ile Yapılan Sözleşme.....	6
3. Karşılıklı (Mütüel) Sigorta.....	6
4. Reasürans.....	6
B. Unsurlar.....	7
III. SİGORTA HUKUKU ALANINDA YAPILAN TASNİFLER.....	7

A. Genel Olarak	7
B. Ana Ayırım: Zarar Sigortaları-Meblağ Sigortaları	8
1. Zarar Sigortaları.....	8
2. Meblağ Sigortaları	14
IV. TEMEL KAVRAMLAR ve İLGİLİ KİŞİLER.....	18
A. Genel Olarak	18
B. Sigortacı.....	18
1. Genel Olarak.....	18
2. Özel Koşullar.....	18
3. Faaliyet İzni İle İlgili Koşullar.....	22
C. Sigorta Ettiren-Sigortalı-Lehtar.....	23
1. Genel Olarak.....	23
2. Zarar Sigortalarında “Sigorta Ettiren”-“Sigortalı”	24
a. Genel Olarak.....	24
b. Kendi Ad ve Hesabına Zarar Sigortası.....	24
c. Sigorta Sözleşmesinin Sigortalıdan Başka Bir Kişi Tarafından Yapılması.....	25
aa. Genel Olarak.....	25
bb. Başkası Hesabına Sigorta (Üçüncü Kişi Lehine Sigorta).....	26
cc. Başkası Ad ve Hesabına (Temsilen) Sigorta.....	30
3. Meblağ Sigortalarında Sigorta Ettiren-Sigortalı ve Lehtar Kavramları	31
a. Genel Olarak	31
b. Sigorta Ettiren-Sigortalı.....	31
c. Lehtar	33
4. Sigorta Ettirenin Dışındakilerin Bilgisi ve Davranışının Sigorta Sözleşmesi Üzerindeki Etkisi	36
D. Sigorta Bedeli-Sigorta Değeri ve Sigorta Tazminatı Kavramları [Özellikle Zarar Sigortalarında].....	36
1. Sigorta Bedeli.....	36
2. Sigorta Değeri (Menfaat Değeri)	38

3. Sigorta Tazminatı	39
4. Değerlendirme	40
E. Prim	40
F. Riziko (Tehlike)	40
G. Menfaat	43

İkinci Bölüm

SİGORTA ARACILARI

§3. SİGORTA ARACILARI	45
I. GENEL OLARAK	45
II. ACENTELEİ	46
A. Genel Olarak	46
B. Kavram, Tanım ve Unsurlar	47
1. Kavram ve Tanım	47
2. Unsurlar	47
C. Sigorta Acentesi Olabilmenin Koşulları	49
D. Sigorta Acentelerinin Yükümlülük ve Sorumlulukları	51
1. Sigorta Acentelerinin Uygunluk Belgesi Alma ve Levhaya Kayıt Yükümlülüğü	51
2. Acentelik Dışında Bir Ticarî Faaliyette Bulunma Yasağı	51
3. Ticarî Faaliyetlerini İyiniyetli Olarak Yürütme, Sigortalıları Yanıltmama	52
4. Belli Kişileri Ortak Olarak Kabul Edememe ve Çalıştıramama	53
5. Sır Saklama	53
6. Meslekî Sorumluluk Sigortası Yaptırma	54
7. Asgari Sermaye	54
8. Tüketiciye Karşı Sorumluluk	54
E. Sigorta Acentelerinin Hakları, Yetkilerini Kullanması ve Faaliyetlerinin İcrası ile İlgili Hususlar	55

1. Hakları	55
2. Acentelik Yetkilerinin Tecil-İlânı, Kaldırılması ile Faaliyetlerin İcrası ile İlgili Hususlar.....	56
III. SİGORTA BROKERLERİ	57
A. Genel Olarak	57
B. Kavram, Tanım ve Unsurlar	57
1. Kavram ve Tanım	57
2. Unsurlar	57
3. Hukukî Nitelik.....	58
C. Sigorta Brokeri Olabilmenin Koşulları.....	58
D. Sigorta Brokerlerinin Yükümlülük ve Sorumlulukları.....	59
1. İzin	59
2. Başka Ticarî İşle Uğraşamama	60
3. Aracılık Görevini En İyi Şekilde Yerine Getirme.....	60
4. Ödeme Yapamama ve Faaliyet Esasları	60
5. Menfaat Temin Edememe	61
6. Meslekî Sorumluluk Sigortası Yaptırma	61
7. Ticaret Unvanı ile İlgili Yükümlülük.....	61

Üçüncü Bölüm

SİGORTA SÖZLEŞMESİ, SÖZLEŞMENİN KURULMASI VE SONA ERMESİ, SÖZLEŞMENİN BAŞLANGICI, SİGORTA POLİÇESİ, SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ, SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ İLE ZORUNLU SİGORTALAR

§4. SİGORTA SÖZLEŞMESİ VE BU SÖZLEŞMENİN KURULMASI.....	63
I. GENEL OLARAK.....	63
II. ÖZELLİKLERİ.....	65

III. SÖZLEŞMENİN ŞEKLİ ve KURULMASI	67
IV. SİGORTA POLİÇESİ.....	68
A. Genel Olarak	68
B. İçeriği	70
1. Genel Olarak	70
2. Poliçenin Teslimi ve Sigortacının Sorumluluğu	71
V. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN BAŞLANGICI.....	73
A. Şekli Başlangıç	73
B. Teknik Başlangıç	73
C. Maddi Başlangıç	73
1. Genel Olarak.....	73
2. İstisnalar	74
a. Kara ve Denizde Eşya Taşıma Sigortaları	74
b. Geçici Sigorta Koruması-Geçmişe Etkili Sigorta.....	75
VI. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ	77
A. Genel Olarak	77
B. Sigorta Sözleşmesinin Hükümleri İle İlgili Düzenlemeler	78
1. Sigortanın Kapsamı, Süresi ve Dönemi	78
2. Sigorta Sözleşmesinin Feshi ve Sözleşmeden Cayma	79
a. Genel Olarak.....	79
b. Sigorta Ettirenin Sözleşmeyi Feshi veya Sözleşmeden Cayması	80
aa. Sigortacının Malî Durumundaki Sarsıntılar ile Yetkisinin Kaldırılması Durumuna İlişkin Fesih Hakkı.....	80
3. Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Sonuçları	86
a. Genel Olarak	86
b. Sonuçlar ve Zamanaşımı	87
VII.SİGORTA HUKUKUNDA SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ ve ZORUNLU SİGORTALAR.....	88
A. Genel Olarak	88

B. Türk Hukukunda Zorunlu Sigortalar ve Örnekleri.....	89
1. Genel Olarak.....	89
2. Kanunla Getirilen Zorunlu Sigortalar.....	91
a. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu	91
b. 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanunu	93
c. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu	93
d. 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu	94
e. 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun.....	94
f. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu	95
g. 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu.....	95
h. 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (Lpg) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	95
i. 6305 Sayılı Afet Sigortaları Kanunu	96
j. 5312 sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun.....	96
k. 2872 sayılı Çevre Kanunu	98
l. Diğer Örnekler	98
3. Bakanlar Kurulu Kararları	101
4. Yönetmelik ve Tebliğlerle (!) Getirilen Zorunlu Sigortalar ..	101

Dördüncü Bölüm

SİGORTA SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN TARAFLARIN BORÇ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

§5. BORÇ VE YÜKÜMLÜLÜKLER	105
I. GENEL OLARAK	105
II. SİGORTACININ BORÇ ve YÜKÜMLÜLÜKLERİ	108

A. Rizikoyu Taşıma Yükümlülüğü.....	108
B. Sigorta Poliçesi Verme Yükümlülüğü.....	109
C. Giderleri Ödeme Yükümlülüğü.....	109
D. Sigorta Tazminatı veya Bedelini Ödeme Yükümlülüğü	110
1. Genel Olarak	110
2. Kısmî Ödemeler.....	113
3. Kusurun Etkisi.....	114
E. Aydınlatma Yükümlülüğü.....	114
1. TTK Açısından	114
2. “Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik” Açısından.....	115
III. SİGORTA ETTİRENİN BORÇ ve YÜKÜMLÜLÜKLERİ	118
A. Prim Ödeme Borcu	118
1. Genel Olarak.....	118
2. Prim Ödeme Borçlusı ve Alacaklısı	119
3. Prim Ödeme Zamanı.....	121
4. Prim Ödeme Şekli	123
5. Prim Ödemede Temerrüt	124
a. Genel Olarak.....	124
b. İlk Taksit veya Primin Tamamı Açısından.....	126
c. Müteakip Taksitlerde Gecikme Hâlinde	126
6. Prim Ödeme Yeri	127
B. Beyan Yükümlülüğü.....	130
1. Sözleşmenin Yapılması Sırasında	130
a. Genel Olarak ve Yükümlülüğün Kapsamı.....	130
b. Yaptırım: Cayma veya Prim Farkı	132
aa. Genel Olarak.....	132
bb. Caymanın Şartları, Şekli, Süresi ve Hükümleri	134
aaa. Koşullar	134
cc. Cayma Hakkının Olmaması ve Düşmesi	138
c. Teklifin Yapılması ile Kabul Arasındaki Değişiklikler .	139

2. Sözleşme Süresi İçinde [Rizikonun Ağırлаştığını Bildirim].	141
a. Genel Olarak	141
b. Sigortacının Hakları: Fesih veya Prim Farkı	142
aa. Genel Olarak.....	142
bb. Koşullar.....	142
aaa. Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce.....	142
bbb. Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra	144
cc. Fesih Hakkının Düşmesi.....	146
3. Riziko Gerçekleştiğinde Bildirim	148
C. Bilgi Verme ve Sigortacının Araştırma Yapmasına İzin Verme Yükümlülüğü	149
D. Koruma Yükümleri.....	150
E. Sigortacının İncelemesine İzin Verme Yükümü	152
F. Zarar Gören Mal ve Zararın Gerçekleştiği Yerde Değişiklik Yapmama Yükümlülüğü	152
G. Sözleşmede Öngörülen Yükümlülüklerin İhlali.....	152
IV. KANUNUN UYGULAMA ALANI ile KORUYUCU HÜKÜMLER.....	153
A. Uygulama Alanı.....	153
B. Koruyucu Hükümler	154

Beşinci Bölüm

TÜRK TİCARET KANUNU'NUN SİGORTA KİTABININ SİSTEMATİĞİ ve SİGORTA TÜRLERİNE İLİŞKİN ÖZEL HÜKÜMLER

§6. SİSTEMATİK.....	159
§7. ZARAR SİGORTALARI	161
I. GENEL OLARAK ve TÜRLERİ	161
II. MAL SİGORTALARI.....	162
A. Genel Olarak	162

B. Mal Sigortalarına Hâkim Olan Genel İlkeler ve Bu İlkelerin Görünüm Şekilleri	163
1. Genel Olarak.....	163
2. Menfaat İlkesi, Kapsam ve Sigorta Sözleşmesini Yapabilecek Kişiler	163
a. Genel Olarak	163
b. Kapsam.....	164
c. Menfaatin Sahipleri ve Sigorta Sözleşmesini Yapabilecek Olanlar	165
3. Tazminat İlkesi ve Bu İlkenin Uygulama Ayakları.....	171
a. Genel Olarak	171
b. Uygulama Alanı.....	171
aa. Genel Olarak.....	171
bb. Sigorta Değeri-Sigorta Bedeli İlişkisi: Aşkın ve Eksik Sigorta	173
aaa. Aşkın Sigorta	173
bbb. Eksik Sigorta (Menfaat Değerinin Altında Sigorta)	175
cc. Birden Çok Sigorta	178
aaa. Genel Olarak ve Koşulları	178
bbb. Müşterek Sigorta	180
ccc. Kısım Kısım Sigorta (Kısmî Sigorta)	182
ddd. Çifte Sigorta.....	184
4. Halefiyet İlkesi	189
a. Genel Olarak Halefiyet	189
b. Sigortacının Halefiyeti	191
C. Sigorta Edilen Menfaatin Sahibinin Değişmesi	197
III. SORUMLULUK SİGORTALARI	199
A. Genel Olarak	199
B. Sorumluluk Sigortalarında Sözleşmenin Konusu ve Kapsamı.	202
C. Sorumluluk Sigortalarında Taraflar Arasındaki İlişki ve Tarafların Hak ve Yükümlülükleri.....	204
1. Genel Olarak.....	204

2. Sigortacının	204
a. Hukukî Koruma Sağlama	204
b. Sigorta Ettirene Yardım Sunma	205
c. Diğer	207
3. Sigorta Ettirenin	207
a. Bildirim	207
b. Diğer	208
4. Üçüncü Kişinin	209
a. Genel Olarak	209
b. Doğrudan Dava Hakkı	209
c. Bilgi Verme Yükümlülüğü	210
D. Halefiyet	210
E. Zamanaşımı	212
F. Sorumluluk Sigortalarına Uygulanacak Hükümler	212
IV. ZARAR SİGORTALARINDA KORUYUCU HÜKÜMLER	213
V. ZORUNLU SORUMLULUK SİGORTALARI İLE İLGİLİ ÖZEL HÜKÜMLER	215
A. İlke	215
B. Zarar Görenle İlişkide İfa Yükümlülüğü	215
VI. BAZI SORUMLULUK SİGORTALARINDAN ÖRNEKLER	216
A. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'ndaki Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası ile İlgili Temel Bilgiler	216
B. Meslekî Sorumluluk Sigortası	218

Altıncı Bölüm CAN SİGORTALARI

§8. CAN SİGORTALARI	221
I. GENEL OLARAK	221
II. TÜRLERİ	221
A. Hayat Sigortaları	221

---

1. Genel Olarak.....	221
2. Taraflar, İlgili Kişiler ve Temel Kavramlar	222
a. Genel Olarak	222
aa. Sigorta Ettiren - Sigortalı.....	222
bb. Lehtar	223
aaa. Genel Olarak.....	223
bbb. Dönülebilir ve Dönülemez Lehtar Tayini	224
ccc. Lehtarın Hak Sahipliğine İlişkin Yorum Kuralı.....	225
ddd. Lehtarın Sigorta Ettiren Yerine Geçmesi	227
cc. Sigorta Değeri.....	228
b. Kendi Adına Hayat Sigortası - Başkası Hesabına Hayat Sigortası	229
3. Türleri	231
a. Ölüm ve Hayatta Kalma Rizikosuna Karşı Sigorta	231
b. Grup Sigortaları	232
c. Tontin	233
4. Hayat Sigortalarında Tarafların Durumu	234
a. Genel Olarak.....	234
b. Sigorta Ettirenin	234
aa. Yükümlülükler	234
aaa. Genel Olarak.....	234
bbb. Beyan Yükümlülüğü.....	235
ccc. Doktor Muayenesi.....	237
bb. Haklar.....	237
aaa. Sigortadan Ayrılma, Ödünç Alma ve Primden Muaf Hâle Gelen Sigorta [Tenzil]	237
bbb. Lehtar Atama	241
ccc. Sözleşmeden Cayma.....	241
ddd. Sigortalının İntiharı ve Öldürülmesi.....	241
eee. Sigortacının İflâsında	243
c. Sigortacının	243
B. Kaza Sigortası	244
1. Genel Olarak ve Kapsam	244

2. Uygulanacak Hükümler	244
C. Hastalık ve Sağlık Sigortası	245
1. Genel Olarak, Amaç, Kapsam ve Lehtar	245
2. Kapsam	247
a. Hastalık Sigortasında	247
b. Sağlık Sigortasında	248
3. Sigorta Değeri.....	248
4. Bilgi İsteme Hakkı.....	249
5. Hastalık ve Sağlık Sigortasına Uygulanacak Hükümler	249
III. KORUYUCU HÜKÜMLER	250
POLİÇE ÖRNEKLERİ.....	253
KAYNAKÇA	269